

Оксана Шпак (Львів)

МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ДИЗЕЛЬНОГО ПАЛИВА ЕКОЛОГІЧНОГО КЛАСУ ЄВРО-5

Вступ. З 1 січня 2018 року положеннями Технічного регламенту, затвердженого постановою Кабміну від 1 серпня 2013 р. № 927, в Україні заборонено обіг дизельного палива (ДП) екологічного класу Євро-4. На українських автозаправних станціях (АЗС) в наявності повинно бути дизельне паливо тільки класу Євро-5, з меншим вмістом сірки, яке має безстроковий термін служби. Окрім підвищення якості на ДПі ціни на нього обертіть набуває конкуренція за супутні послуги і лояльність споживача. В даний час **актуальним** є контроль якості ДП класу Євро-5 з боку споживача і можливість обрати якісне ДП на відповідних АЗС.

Постановка задачі. Для контролю якості ДП класу Євро-5 на різних АЗС необхідно створити математичну модель контролю, яка б відображала точкодотуку лояльності споживачів до якості ДП на цих АЗС.

Виклад основного матеріалу. Математична модель контролю базується на знаходженні оптимального значення показників якості ДП на різних АЗС та співставленні його з рівнем задоволеності споживачів, що дає можливість споживачам вибрати якісне ДП класу Євро-5 на різних АЗС за своїми потребами. Знаходження оптимального значення показників якості ДП зводиться до знаходження умовного локального екстремуму за допомогою методу Лагранжа [1]. Необхідно знайти екстремум функції n показників якості ДП класу Євро-5 на АЗС $F(x_1, x_2, \dots, x_n)$ за s умов: $g_i(x_1, x_2, \dots, x_n) = 0$, де $i = 1, 2, \dots, s$.

Зводячи s невизначених множників Лагранжа λ_i , побудуємо функцію Лагранжа:

$$\Phi(x_1, x_2, \dots, x_n, \lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_s) = F(x_1, x_2, \dots, x_n) - \sum_{i=1}^s \lambda_i g_i(x_1, x_2, \dots, x_n).$$

Задача знаходження умовного оптимуму зводиться до розв'язування системи $n + s$ рівнянь із $n + s$ змінними:

$$\frac{\partial \Phi(x_1, x_2, \dots, x_n, \lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_s)}{\partial x_i} = 0, \quad i = 1, 2, \dots, n; \quad \frac{\partial \Phi(x_1, x_2, \dots, x_n, \lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_s)}{\partial \lambda_j} = g_j(x_1, x_2, \dots, x_n) = 0, \quad j = 1, 2, \dots, s.$$

Розв'язанням цієї системи є критична точка функції Лагранжа. Тобто, розв'язком є оптимальний показник якості ДП класу Євро-5 на одній з АЗС. Для відображення інших критичних точок необхідно застосувати даний метод для визначення оптимальних значень показників якості ДП класу Євро-5 на різних АЗС.

Знаходження рівня задоволеності споживачів полягає у застосуванні комплексного показника якості, який визначається методом середнього арифметичного значення, так як результат арифметичної оцінки однаково залежить від всіх усереднених величин [2], і має вигляд: $K_0 = \sum_{i=1}^n M_i \cdot K_i$, де K_0 – комплексний показник якості; M_i – коефіцієнт вагомості i -го

показника якості, який дорівнює $\sum_{i=1}^n M_i = 1$; K_i – показники якості ДП згідно ДСТУ 7688:2015.

Знайдені оптимальні значення ДП марки Євро-5 на кожній з АЗС співставляються з рівнем задоволеності споживачів. У точці де рівень задоволеності споживача буде дотикатися з оптимальним значенням показника якості ДП на якійсь з АЗС, це і буде точка дотику лояльності споживача.

Висновки. Запропонована математична модель контролю якості ДП класу Євро-5 на АЗС до рівня задоволеності споживачів доцільна у використанні, так як надає можливість вибору споживачеві ДП з високим оптимальним показником якості, який характеризує високу якість ДП.

Література.

1. Конспект лекцій з дисципліни “Економіко-математичне моделювання” / Авт. К.А. Мамонов.; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 86 с.
2. Кваліметрія: навч. посібник / В.Р. Куць, П.Г. Столярчук, В.М. Друзюк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 256 с.